

Вони мають БАГАТО назв і бувають дуже різні за формою, але тисячі років ГРОШІ використовують у всьому світі, аби щось купувати, щось будувати і змінювати життя. Про що ти думаєш, уявляючи гроші? Про піраміди із золота під саму стелю? Про купівлю омріяної гітари? Чи про заможне життя, як у багатих суперзірок? Так, грошам усе це під силу, але спершу треба зрозуміти, це працює — звідки беруться і що з ними робити. Тільки-но про це дізнаєшся, точно зрадієш, і, можливо, нарешті візьмеш до рук омріяну гітару, а через роки заживеш, як давно собі наміряв. Може здатися,

що до цього ще ДУЖЕ далеко, але розвивати навички користування грошима (і знати, що робити, коли справи йдуть не дуже добре) — правильний вектор руху. Ось тут і з'являється ця книжка.

АЛЕ ЩО Ж ТАКЕ ГРОШІ?

Гроші з часом дуже змінилися — від металевих монет до паперових купюр, пластикових карток, а потім і до карток у смартфоні. Але призначення грошей не змінилось:

- 1 ЦЕ ЗАСІБ ОБМІНУ.** Ти, мабуть, думаєш, цікаво, а що це? Але це лише заплутаний спосіб сказати, що ми використовуємо гроші, щоб продавати та купувати речі. Усе просто.
- 2 ЦЕ СПОСІБ ЗБЕРІГАТИ ЦІННОСТІ!** Можна використати їх пізніше, або зберегти, якщо трохи бракує. Збираєш на політ у космос? Не проблема. (Правда, квитки продають і нині, але це дорого.)
- 3 ЦЕ ОДИНИЦЯ ПІДРАХУНКУ.** Ми вміємо рахувати, тому знаємо, скільки чого в нас є, — це дуже зручно, тому ми цим і користуємось, аби визначати, скільки що коштує, та порівнювати ціни між собою.

Часом гроші мають погану РЕПУТАЦІЮ. Але гроші як такі не хороші й не погані. Важливо те, що ти з ними робиш. І якщо навчитися ефективно ними користуватись, вони можуть надихати і змінювати світ на краще. Простіше кажучи, гроші нам потрібні. Гроші дають дах над головою, смачну їжу та гарний одяг. За гроші можна отримати освіту та лікування. Гроші можуть допомогти комусь почати бізнес

і підтримувати сім'ю. За гроші можна відбудувати цілі міста після стихійного лиха. Так, **ГРОШІ МОЖУТЬ БУТИ ПРЕКРАСНИМИ.**

Але часом гроші бувають і поганими. Їх використовують, аби когось підкупити. Вони можуть викликати тривогу. Деякі люди хвилюються, що їм бракує грошей. Інші навіть б'ються за них. Дехто думає, що гроші можуть зробити їх щасливими. І що *більше* грошей вони матимуть, то щасливішими будуть. Але ж можна бути багатим і нещасним, як і не мати майже нічого та бути неймовірно щасливим! Можна хотіти все більше й більше (навіть мільярдери мріють про острів, на який їм бракує грошей), але колись варто таки спинитись і бути вдячним за те, що маєш. До того ж, якщо ти не бідуюєш, то найкращі речі в житті насправді безкоштовні — наприклад, тусуватись і сміятись з друзями.

Тому варто з'ясувати, як за допомогою грошей робити щось хороше (а поганого **НІКОЛИ** не робити) і навчитися ними керувати й не дати їм керувати нами.

ГРОШІ — ЦЕ ІНСТРУМЕНТ

Коли ми кажемо, що хочемо грошей, то *насправді* маємо на увазі, що прагнемо усього того, що вони нам дозволяють *мати й робити*. Ми уявляємо *досвід*, який можна отримати за гроші, та *життя*, яке можна дозволити собі,

маючи гроші. Витріщатися цілими днями на купи грошей, як поганці у фільмах, насправді не дуже весело, але ж за ті гроші можна десь потусуватись чи подорожувати світом. І хоча грошима не наїси-ся, за них можна купити смачнющий шоколадний торт. Або тарілку супу для тих, хто цього потребує. Оце нам насправді треба, а не папірці чи монетки, за які ми це купуємо.

А ще якщо в тебе нема чарівної лампи, що сипле грошима, то твоя сума грошей обмежена, а тому треба вирішувати, що з ними робити. Це означає визначати *пріоритети* та робити *вибір*.

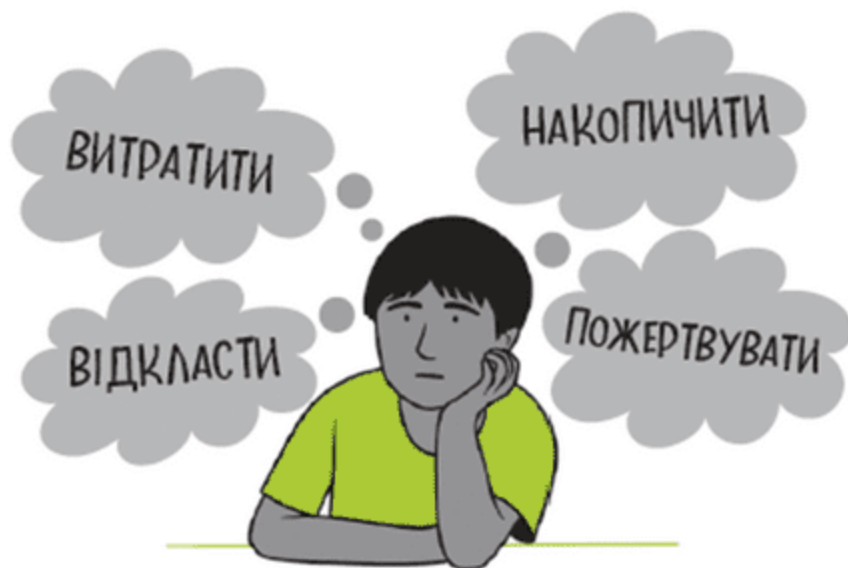
**ВИЗНАЧАТИ ПРІОРИТЕТИ =
ЦЕ ЗРОБИТИ СПИСОК
ВІД СУПЕРВАНЛИВИХ РЕЧЕЙ
ДО...**

**НУ ТАКЕ, НЕ ДУЖЕ
ВОНО МЕНІ Й ТРЕБА.**

Погана новина в тому, що з оцими пріоритетами й вибором у людей часто *біда*.

Добра новина — все можна виправити. Якщо ми трохи подумаємо замість того, щоб поспішати, ми *здатні* робити справді гарний вибір.

СТОП. Який ще вибір? Ну, щоразу, коли в тебе з'являється трохи грошей, ти обираєш, що з ними робити:

Оцей вибір і означає керувати своїми грошима.

Керувати грошима. Ну, якщо чесно, звучить нудно, правда? Для багатьох-пребагатьох дорослих це не тільки нудно, а й пекельно страшно.

А НУДНО + СТРАШНО = НЕБЕЗПЕЧНЕ ПОЄДНАННЯ. Бач, дуже довго цього не вчили ані в школі, ані вдома. Ти просто дорослішаєш, і тут — **БАЦ!** — виявляється, мусиш це знати.

Мене цього теж ніхто не вчив. Я нічогосінько в цьому не тямилла. І звучало все *настільки* нудно, що сама я ніколи й не цікавилася цією темою. Аж поки не виросла і мала якимось розібратись із рахунками та власними мріями. Ну **ДОБРЕ**, я таки знала *дещо* про гроші — наприклад що коли я була мала, то в нас їх було мало і батьки мусили тяжко працювати, аби заробити більше. Я бачила, що мама і тато використовували гроші на добрі справи, аби комусь допомогти, тому завдяки їм я зрозуміла, що про гроші треба *дбати* (і слідкувати за ними). Водночас я зустрічала людей, у яких з грошима було дуже сутужно: вони не могли оплатити рахунки, щось купити і взагалі дозволити собі життя, на яке сподівались, хоча й робили для цього все, що могли.

У багатьох людей бувають проблеми з грошима, так звані фінансові труднощі, — і цього не варто соромитись. Але якщо навчитися ними керувати і бути готовими до різних ситуацій, можна уникнути багатьох неприємностей. Тоді якщо таки *втрапив* у халепу, то завжди можна скласти план, як звідти вибратись. Уяви, що ця книжка — твоя інструкція до грошей. Порадник, який завжди з тобою. Це твоя шпаргалка, куди можна підглянути й вирішити, що робити із **КЕШЕМ**, як ним розпоряджатися та як діяти, якщо щось піде не так.

Ось що ми зробимо.

Спершу з'ясуємо, **ЩО ТАКЕ ГРОШІ**, як вони змінились останнім часом і куди це все йде.

Потім поговоримо, **ЯК ЇХ ЗАРОБЛЯТИ**. Поміркуємо про навички, які можна здобути *сьогодні*, аби підживити твою здатність заробляти *завтра*. Подумаємо про роботу і, звісно, про те, як заснувати власний бізнес (чуєш, у мене є ідеї, з яких можна почати просто зараз!).

А потім захоплива частина: **ЯК ВИТРАЧАТИ ГРОШІ**.

Ми знаємо все про це. Але чи так є насправді? Витрачати професійно — означає знати, куди пустити готівку та як не стати жертвою хитрої реклами. Ми поговоримо про вибір, про те, як думати наперед, і навчимося складати бюджет (це розумне слово для старого-доброго **ПЛАНУ**).

А потім дійдемо і до не такого веселого, але дуже важливого питання: **ЯК ЗАОЩАДЖУВАТИ ГРОШІ**!. Почни з'ясовувати це зараз, щоб згодом усміхатися, йдучи дорогою до банку. До речі, про банки ми теж поговоримо. Непогано знати, як вони працюють.

І вже після цього питання із зірочкою: **ЯК НАКОПИЧУВАТИ ГРОШІ**!. Кажуть, гроші не ростуть на деревах — це правда. Але заощадження можуть *рости*. І ми навчимося це організувати. Заощаджувати — це тільки один зі способів накопичення.

ЦЕ ГРОШОВЕ ДЕРЕВО.

Одне із безлічі його видів.

Що ти помітив? Ага, ніяких грошей на ньому нема. Це просто милі рослини, і багато хто вірить, що вони приносять грошовий успіх.

Й останнє, але дуже важливе: **ЯК ЖЕРТВУВАТИ ГРОШІ**!

Є безліч способів це робити. Що більше ти заробляєш, заощаджуєш та накопичуєш, то більше достатку створюєш (ми дійдемо до цього на сторінці 113!) і більше можеш *віддати грошей* на те, чим переймаєшся. І навіть якщо ти не маєш багато грошей, у тебе все одно дещо є — це час. Ним ти теж можеш щедро ділитись.

**НУ ЯК, УСЕ ЗРОЗУМІЛО?
ЧУДОВО. ПОЧИНАЙМО.**

РОЗДІЛ 1. КЕШ: ЩО ЦЕ?

Сьогодні, почувши слово «гроші», ти, мабуть, думаєш про купюри й монети. Може, ще згадаєш про банківську картку чи застосунок на телефоні. Але раніше все було інакше: аби отримати потрібну річ, ти мав її на щось виміняти. Така система називалася **БАРТЕРОМ**. Уяви-но! Якщо тобі потрібна була якась їжа, то доводилося щось віддати, аби її дістати. *Що саме віддавати залежало від того, що хотіла інша особа. А скільки віддавати залежало від того, наскільки сильно вона цього хоче.*

Бартер — справа не проста. Не можна ж просто вскочити в задушливу пустелю і виміняти морозиво на вовняного светра. Нікому той светр не потрібен (хіба якщо це пустеля, де вночі дуже холодно). Але якщо ти запропонуєш пляшку води в обмін на морозиво, оце вже діло...

Уперше про бартер згадували ще 9000 років до нашої ери в Єгипті. Тоді мінялись усім підряд — від корів та овець до зерна та овочів. З часом між містами утворилися торгові шляхи і люди почали торгувати зброєю, дорогоцінним камінням, спеціями та сіллю.

Такий шопінг був, звісно, дуже захопливий, проте призводив і до певних проблем.

